

УДК: 631.432.2:633.854.78:631.582.2

ЗАПАСИ ДОСТУПНОЇ ВОЛОГИ В ЧОРНОЗЕМІ ТИПОВОМУ ЗА РІЗНОГО НАСИЧЕННЯ КОРОТКОРОТАЦІЙНИХ СІВОЗМІН СОНЯШНИКОМ

Кудря С.І., доцент, Дегтярєва З.О., Кудря Н.А., доцент
(Харківський національний аграрний університет ім. В. В. Докучаєва)

Соняшник – важлива олійна культура, яка вважається стратегічною культурою України. Висока рентабельність і великі прибутки, які вона забезпечує сільськогосподарським підприємствам, призводять до збільшення посівних площ під цією культурою.

Державна служба статистики України свідчить, що посівні площі під соняшником з 1990 до 2018 року зросли в чотири рази – з 1636 до 6117,1 тис. га. Виробництво насіння соняшнику за період з 2000 року виросло також у чотири рази – від 3,5 млн. т до рекордного значення у 2018 році – 14,2 млн. т. Впродовж 1990-2018 рр. урожайність виросла від 1,5 т/га до 2,3 т/га.

Рівень урожаю сільськогосподарських культур, у тому числі й соняшнику, визначається наявністю вологи в ґрунті, перш за все це стосується зони недостатнього зволоження. Для росту і розвитку соняшника необхідна велика кількість води в його тканинах, а це досягається за рахунок достатнього зволоження ґрунту. Завдяки потужній кореневій системі, яка може досягати двох метрів і більше, соняшник може використовувати воду з різних шарів ґрунту. Саме завдяки цьому він характеризується як посухостійка рослина, яка здатна переносити посуху. За рахунок водоспоживання з глибоких шарів ґрунту соняшник задовольняє свої потреби водою на 44-53%. Вологозабезпеченість соняшнику визначається не тільки кількістю опадів впродовж вегетації, а й їх збереженням та економним використанням.

Метою наших досліджень було визначити запаси доступної вологи залежно від насичення сівозмін соняшником. Дослідження були проведені на стаціонарі кафедри землеробства ім. О. М. Можейка дослідного поля Харківського національного аграрного університету ім. В. В. Докучаєва. Ґрунт дослідного поля – чорнозем типовий важкосуглинковий на лесовидному суглинку. Схема досліді з вивчення насиченості соняшником короткоротаційних сівозмін: 1 варіант - 20% насичення; 2 варіант - 40% насичення; 3 варіант - 60% насичення; 4 варіант – контроль (чистий пар).

У наших дослідженнях на період збирання соняшнику запаси доступної вологи у шарі 0-150 см варіювали в межах від 22,9 мм (40% насичення) до 106,2 мм (контроль). Збільшення відсотку насичення соняшником сівозміни сприяло неоднаковому впливу на нагромадження вологи у ґрунті. Так, її вміст за 20% насичення сівозміни соняшником становив 49,1 мм. Подібні результати були отримані й за 60-відсоткового насичення – 46,4 мм. За 40-відсоткового насичення запаси доступної вологи не склали 22,9 мм.

У контрольному варіанті мали найвищий запас доступної вологи порівняно з іншими варіантами – 106,2 мм. Наявність високих запасів вологи в ґрунті чистого пару можна пояснити її збереженням у період парування.